

Universal Declaration of Human Rights - Lingala (tones)

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the UDHR in Unicode project, <http://www.unicode.org/udhr>.

LISAKOLI YA MOLÓNGÓ YA MAKOKÍ YA MOTO

MALOBA YA YAMBO

Na botáláká 'te kondima limemya ya bato nyónso ya molóngó mpé makokí ma bangó óyo ezalí ndéngé mǎkó mpé bakokí kopímela moto té ezalí ntína ya bonsómí, bosémbo mpé kímýá káti ya molóngó. Na botáláká 'te komóna mpámba mpé kobóya kotósa esengeli ya moto ebátelama na bokonzi ya bosémbo mpô 'te, na sima yangó, moto ákóma na botambaki esóngó na minyókoli té,

Na botáláká 'te esengéli koléndisa boyókani na káti ya bikólo,

Na botáláká 'te na káti ya Mokandá ya Mibéko ya Lisangá ya Bikólo ya Molóngó, bato ya molóngó bayébisi lisúsu loléngé bandimí malúki ya ntína ya moto, limemya mpé lokúmú ya moto, bokokani ya makokí ya bási mpé babáli mpé na botáláká 'te bangó bayébisi 'te bazwí mokáno ya kobóngisa ezaléli ya moto mpé kosála 'te moto azwa bomoi malámu mpenzá na káti ya bonsómí ya monéne mpenzá,

Na botáláká 'te kozala bato nyónso na makanisi ndéngé mǎkó mpô na makokí mpé bonsómí yangó, ezalí na ntína monéne mpô 'te óyo bakáni elóna,

Likita monéne ezalí koyébisa Lisakoli ya molóngó óyo ya makoki ya moto lokóla elóko óyo bato mpé bikólo nyónso balingí bazwa, mpô 'te bato mpé mangómbá nyónso, na bobátelaka ntángo nyónso Lisakoli yangó na motéma, basála makási na botéyi mpé bokólisi bwányá, mpô 'te makokí mpé bonsómí yangó etósama mpé basála 'te bandima mpé basáléli yangó na bosóló mpenzá na molóngó mobimba, ezala na káti ya bato ya Bikólo ya Lisangá bangó mǎkó tó na káti ya ekólo mpé molóngó mobimba.

ETÉNI YAMBO (1)

Bato nyónso na mbótama bazalí nsómí mpé bakókání na limemya mpé makokí. Bazalí na mayéle mpé basengéli kovánda na bondeko o káti na bangó.

ETÉNI YA 2

Moto nyónso azalí na makokí mpé bonsómí nyónso óyo elimbólámí na káti ya Lisakoli óyo, bokeseni atá moké té, na mambí matáli lomposo ya nzóto, bomwási tó bobáli, lokóta, lingómba ya nzámbe, makanisi ya politiki tó ya ndéngé mosúsu, ekólo tó lingómba ya bato, bokulaka, mbótama tó makambo mosúsu.

Epái mosúsu, na botálaka elóko ya moto, epikísámí kosála bokeseni na mambí matáli mibéko ya politiki, mibéko ya bosámbsi tó ya boyókani na mikili mosúsu, ezala ekólo tó mabelé ya nsómí tó óyo eyángélémání na baúta, tó óyo ezwí bonsómí ya síkísíkí té.

ETÉNI YA 3

Moto nyónso azalí na likokí ya kozala na bomoi, na kozala nsómí mpé kozala motéma nsei na bomoto na yé.

ETÉNI YA 4

Moto atá moké té asengéli kozala moúmbu; boúmbu mpé botéki baúmbu epikísámí na ndéngé nyónso.

ETÉNI YA 5

Moto atá móké té asengéli konyókama mpé kosalelama makambo ya bonyama mpé óyo ezanga bomoto na lokúmú.

ETÉNI YA 6

Moto nyónso azalí na likokí 'te bayéba makokí na yě bipái nyónso.

ETÉNI YA 7

Bato nyónso bakokání libosó ya mobéko mpé bazalí na likokí ya kobátelama na mobéko sé ndéngé mǎkó. Bánsó bazalí na likokí ya kobátelama sé ndéngé mǎkó esóngó na bikelá nyónso ya bokesenisi elongobani té na Lisakoli óyo mpé esóngó na bikelá nyónso óyo ekobota bokesenisi yangó.

ETÉNI YA 8

Moto nyónso azalí na likokí ya koluka lisálisi ya nsóló mpenzá na libosó ya mangómbá ya bosámbisi ya ekólo óyo ezalí na bwányá esóngó na bikelá óyo ekotángola malóki ya ntína endimámí na mibéko mpó na yě.

ETÉNI YA 9

Moto mǎkó té akokí kokangama tó kobengisama ntína té.

ETÉNI YA 10

Moto nyónso azalí na likokí 'te likambo na yě lokóla ya bato nyónso, esámbisama na bosémbo mpé na mǎso ya bato nyónso na esámbiselo ya nsómi mpé ya epái mǎkó té, óyo ekozwa mikáno engébéne na makokí mpé masénginyá yě tó engébéne na bosóló ya likambo yě afúndámí.

ETÉNI YA 11

1. Moto nyónso óyo afúndámí na likambo azalí naíno mabókó mpémbé téé ntángo bakotatola engébéne na mobéko, mabé yě asálí, na libánza óyo ekosalama na mǎso ya bato nyónso, epái wápi mánsó esengéli kosalama mpó te mofúndami azwa na yě.

2. Moto atá mǎkó té asengéli kozwa etúmbu mpó na makambo tó botíki óyo, ntángo esálámákí, ezalákí naíno mbéba té, engébéne na mibéko ya ekólo tó ya molóngó. Soo loléngé yangó, bakokí té kopésa moto etúmbu koleka óyo ezalaka kopésama na ntángo likambo esálámákí.

ETÉNI YA 12

Moto atá mǎkó té akokí kokóta mpámba na makambo etáli ezaleli, libótá, ndáko mpé mikandá ya nganda tó mpé kobébisa lokúmú na yě. Moto nyónso azalí na likokí ya kobátelama na mobéko esóngó na bikóta-kóta yangó.

ETÉNI YA 13

1. Moto nyónso azalí na makokí ya kotámbola ndéngé alingí mpé kopona esíká ya kovánda káti ya ekólo.

2. Moto nyónso azalí na makokí ya kotíka ekólo nyónso atá ya yě mǎkó mpó na kokenda na ekólo mosúsu; yě akokí mpé kozonga na ekólo na yě.

ETÉNI YA 14

1. Na libosó ya monyókoli, moto nyónso azalí na likokí ya koluka mpé kozwa esíká ya kobómbo nzóto na bikólo mosúsu.

2. Likokí yangó likopésama té na moto afúndámí na likambo ya makási tǒ na bikelá óyo elongobani té na mibéko ya Lisangá ya Bikólo ya Molóngó.

ETÉNI YA 15

1. Moto nyónso azalí na likokí ya koyébana mosí-ekólo.
2. Bakokí té kopímela moto likokí ya kozala mosí-ekólo tǒ ya kokóma moto ya ekólo mosúsu.

ETÉNI YA 16

1. Sókí mobú ya kobálana ekokí, mobali mpé mwâsí bakokí kokwêlana mpé kotóna libóta mpé masúmbisi ezala té na makambo etáli lomposo, ekólo tǒ lingómbe ya nzámbe. Bangó bazalí na makokí sé ndéngé mǎkó na makambo etáli makwêla, ezala ntángo ya makwêla tǒ ntángo ya bokabwani.
2. Libála ekokí kosalama sé sókí mwâsí na mobali bangó méi bandimi na motéma mǎkó.
3. Libála ezalí longómbe ya ntína mpǒ na bato mpé ezalí na likokí ya kobátelama na bato mpé Léta.

ETÉNI YA 17

1. Moto nyónso azala yě mǎkó tǒ na káti ya lisangá, azalí na likokí ya mokóló-ekólo.
2. Bakokí atá moké té kopímela tǒ kobótola moto elóko na yě sókí ntína ezalí té.

ETÉNI YA 18

Moto nyónso azalí na likokí, ya kozala na makanisi na yě, mayéle na yě ya motéma mpé lingómbe na yě ya nzámbe; likokí yangó ekopésa yě ndingisa ya kopona lingómbe ya nzámbe tǒ kobóngola makanisi na yě, yě mǎkó tǒ elongo na baníngá, ezala na mǐso ya bato ya méi; na botéyi, na bikelá, na bokúmbisi nzámbe mpé milúlú.

ETÉNI YA 19

Moto nyónso azalí na likokí ya bokanisi mpé bolobi; yangó ekopésa yě ndingisa ya kozala na bomoi na motéma té likoló ya makanisi na yě ndingisa ya koluka, kozwa mpé kopanza mayébisi na makanisi esíká na esíká, na ndéngé alingí koyébisa yangó.

ETÉNI YA 20

1. Moto nyónso azalí na likokí ya kozala na likita mpé lingómbá óyo ezalí na kímýá.
2. Ekokí té kosengama na makási té moto akóta na lingómbá.

ETÉNI YA 21

1. Moto nyónso azalí na likokí ya kotíya mabókó na bokambi misálá ya ekólo na yě ezala yě mǎkó tǒ na batóma yě mǎkó apóní.
2. Moto nyónso azalí na likokí, lokóla baníngá nyónso ya kosála misálá ya Léta.
3. Bolingi yangó esengéli komónana na mapóni ya sémbó óyo esengéli kosalama mbala na mbala, na lipóneli ya bato nyónso mpé na bopóni ya Lingómbá tǒ na ndéngé mosúsu ekokani na yangó mpé ekosála 'te bato bapona na bonsómi nyónso.

ETÉNI YA 22

Moto nyónso, lokóla azalí mǎkǎ ya lingómbá, azalí na likokí ya kozwa lisálisi ya esálelo-lisungi, oyo ezalí na ndingisa ya kopésa moto makokí ya yě ya mosólo, ya bomoi mpé ezaleli, mpô na lokúmú mpé bokóli malámu ya bomoto na yě, na lisálisi ya bokási ya ekólo mpé ya boyókani ya mikili na mikili, engébéne na mwangó mpé bokulaka ya ekólo na ekólo.

ETÉNI YA 23

1. Moto nyónso azalí na likokí ya kozwa mosálá, ya kopona mosálá yě alingí, na ndéngé ya sémbó elongobani na mosálá, mpé basengéli kobátela ya esóngó na bosoméle.

2. Bato nyónso bazalí na likokí, bokeseni atá té, ya kozwa lifúta ekokani mpô na mosálá ekokani.

3. Moto nyónso akosála, azalí na likokí ya kozwa lifúta ya sémbó mpé elongobani, oyo ekosála té yě na libóta na yě bazwa bomoi elongobani na lokúmú ya moto, mpé ekokí kobongisama lisúsu na ndéngé nyónso ya bobáteli bomoi.

4. Moto nyónso azalí na likokí ya kokela basendiká elongo na baníngá mpé kokóta na basendiká mpô na kokéngela maloki na yě.

ETÉNI YA 24

Moto nyónso azalí na likokí ya bopémisi mpé bopémisi nzóto, míngi ya bozwi eleko ya sémbó ya bouméli na mosálá mpé na bozwi lifúta na bakonzi ya mbala na mbala.

ETÉNI YA 25

1. Moto nyónso azalí na likokí ya kobíkela na ndéngé elongobani mpô 'te azwa bokólóngónú, bozala malámu ya yě mpé ya libóta na yě epúsi na makambo etáli koliya, koláta, kovánda, kosálisa nzóto mpé kosungama na ndéngé esengéli ; yě azalí na likokí ya kosálisama na ntángo ya bosoméle, bokona, bosélé, bozengé, bobangé tǒ na ntángo mosúsu yě akózanga mosólo ya kobíkela na sima ya makambo esálámí na bolinga na yě té.

2. Bomamá mpé bomwána ezalí na likokí ya kosungama na ndéngé elongobani. Mwána nyónso abótama káti ya makwéla tǒ na libándá asengéli kobátelama tǒ ndéngé mǎkǎ.

ETÉNI YA 26

1. Moto nyónso azalí na likokí ya bokólisi bwányá mpé mayéle. Matéya esengéli kopésama mpámba, mosólo té, atá na bakelási ya mabandela. Matéya ya mabandela esengéli kopésama na moto nyónso. Matéya ya tekniki mpé ya mosálá esengéli kopésama bipái nyónso; eposá ya kozwa matéya ya kelási ya minéne esengéli kopésama na bato nyónso, sé ndéngé mǎkǎ, engébéne na mayéle na bangó.

2. Bokólisi bwányá mpé mayéle esengéli kosála té moto akóla na ndéngé nyónso mpé atósa malámu mpenzá makokí mpé bonsómí ya ntína na moto. Yangó esengéli komema boyókani, bobóto, bolingo káti ya bikólo mpé mangómbá ya bato oyo lomposo mpé boyambi ekeseni; yangó mpé esengéli kobongisa misálá ya Lisangá ya Bikólo ya Molóngó mpô na bobáteli kímýá.

3. Babóti bazalí na likokí ya yambo, ya boponi ndéngé ya matéya esengéli kopésama na băna na bangó.

ETÉNI YA 27

1. Moto nyónso azalí na likokí ya kotíya mabókǎ ndéngé alingí na misálá ya bokólisi bwányá ya lingómbá, kopésela na nkoti, mpé kotíya mabókǎ na botómboli nzébi mpé bolámu ya yangó.

2. Moto nyónso azalí na likokí 'te matómba ya misálá ya yě ya nzébi, ya bokómi mpé ya nkoti ebátelama.

ETÉNI YA 28

Moto nyónso azalí na likokí 'te káti ya bato mpé bikólo, nyónso ebóngá mpô te makokí mpé bonsómí oyo ekomámí káti ya Lisakoli oyo elóngá.

ETÉNI YA 29

- 1. Moto azalí na mikúmba epái ya lingómbá oyo ekopésa yě eposá ya bokólisi bomoto na yě na ndéngé elongobani.*
- 2. Moto nyónso, na botálaka makokí mpé bonsómí na yě, asengéli kosála sé mikúmba oyo eyébání na mobéko sé mpô 'te bayéba mpé bakúmisa maloki mpé bonsómí ya baníngá, mpé mpô na kotósa mibéko ya sémbó ya ezalela kímýá ya bato mpé bozali malámu káti ya lingómbá ya boyángeli lisangá.*
- 3. Makokí mpé bonsómí yangó makokí, atâ moké tê, kozala esóngó na maséngi ya Lisangá ya Bikólo ya Molóngó.*

ETÉNI YA 30

Mobéko atá mǎkǎ té ya Lisangá óyo ekokí kozala mpô na Léta, na lisangá ya bato, tǒ na moto, likokí ya kosála likambo óyo ekonyata makokí mpé bonsómí áwa.
